

Proje Tabanlı Öğrenme İle Yapılan Portre Çalışmalarının Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi

The Effect of Portrait Studies Made with Project-Based Learning on Student Success and Attitude

Ümran BULUT¹
Ciydem ÇİFÇİ²

ARAŞTIRMA MAKALESİ
Doi: 10.48146/odusobiad.730106

Öz

Sanat, insan hayatına nüfuz eden en önemli deneyimdir. Sanatsal çalışmalarla edinilen deneyimler, bireylerin hayal güçlerini harekete geçirerek kendilerini ifade etmelerinin, geleneksel yöntemler dışında başka yolları olduğunu da keşfetmelerine yardımcı olur. Özgün, yaratıcı eserlerin ortaya çıkmasında güvenilir bir ortam sağlar. Sanat eğitimi aracılığıyla bireyler; yaşadığı problemlere yaratıcı çözümler getiren, özgüvenli, çevresine, sanat eserlerine, kültürel değerlere karşı daha duyarlı olan ve bu eserlere estetik bilinçle yaklaşan niteliklerle yetişecektir. Bu bağlamda bireyin eğitim hayatında görsel sanatlar eğitimi büyük önem taşımaktadır. Görsel sanatlar eğitiminde çağdaş uygulamalar, içerikler tüm boyutlarıyla yeni yaklaşımlar çoktan kabul görmüş ve olanaklara bağlı olarak geliştirilmek üzere hayata geçirilmiştir. Ancak geleneksel eğitim yaklaşımları da henüz tam anlamıyla terk edilmemiştir. Maalesef tekrar, şartlandırma, taklit, ezber gibi yöntemler uygulanmaktadır. Bu makale, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde 2019 yılında “Kolaj Tekniğiyle Yapılan Portre Çalışmalarında Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi” tezinden üretilerek proje tabanlı öğrenme yönteminin lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarına ve bu dersteki başarılarına olan etkilerini incelemiştir. Araştırmada, çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Ataşehir ilçesinde bulunan bir anadolu lisesinde 11. sınıfta öğrenim görmekte olan, yansız atama yoluyla üçü deney grubu üçü de kontrol grubu olmak üzere toplam 100 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma karma desen modeliyle gerçekleştirilmiştir. Gruplardaki uygulamalar aynı haftalarda yapılmış ve altı hafta sürmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği”, “akademik başarı testi”, açık uçlu sorulardan oluşan “öğrenci görüş anketleri” ve “dereceli puanlama anahtarı” kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının görsel sanatlar dersi öğrencilerinin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına olumlu yönde etki ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte öğrencilerin proje sürecinde birtakım süreç becerilerini geliştirebilecekleri düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarına dayanarak proje tabanlı öğrenme yaklaşımının görsel sanatlar dersi öğretiminde iyi bir alternatif öğrenme yolu olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: görsel sanatlar, proje tabanlı öğrenme, portre

Abstract

Art is most important experience penetrated into human life. Experiences gained through artistic studies help individuals discover that there are other ways than expressing themselves by activating their imaginations, and provide a reliable environment for the creation of original and imaginative works. Individuals who bring creative solutions to their problems through education of art, who are self-confident, who are more sensitive to their surroundings, to works of art and to the cultural values and who approach with an aesthetic consciousness are raised. In this context, visual arts education is of great importance in the general education of individuals. Contemporary practices, contents, new approaches in all dimensions are already accepted and implemented in the visual arts education depending on the possibilities. On the other hand, traditional educational approaches have not been completely abandoned yet. Unfortunately, methods such as repetition, conditioning, imitation, memorization are applied. This article has been produced from the thesis of “Kolaj Tekniğiyle Yapılan Portre Çalışmalarında Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi” (The Effect of Project-Based Learning on Student Achievement and Attitude in Portrait Studies Performed with Collage Technique) in Marmara University Educational Sciences Institute in 2019 and examined the effects of project-based learning method on attitudes towards Visual Arts and their success in this course. In the study, the study group consists of 100 students, three of whom are experimental and three of them

1 Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, umranbulut@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5114-9986
2 Sorumlu Yazar, Öğretmen, Mustafa Kemal Anadolu Lisesi, cigdem_ciftci@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5406-7759

are control groups, through an impartial assignment, studying at 11th grade in an Anatolian public high school in Atasehir district of Istanbul during 2018-2019 academic year. The research enables qualitative pattern placement to support classical quantitative pattern from mixed method patterns; It was realized with nested mixed pattern model. Applications in groups were completed in the same weeks and lasted six weeks. In the research, "student opinion surveys" consisting of "attitude scale towards visual arts", "academic achievement test" and open-ended questions prepared by the researcher were utilized as a data collection tool. All quantitative data were analyzed with SPSS for Windows 24.0 package program. Descriptive analysis technique was applied in the analysis of qualitative data. In addition, students' paintings were measured and evaluated with a rubric after the application. The findings show that the project-based learning approach positively affects the academic achievements and attitudes towards the students of visual arts course. However, it is thought that students can develop some process skills in the project process. Based on the research results, it can be said that the project-based learning approach is a beneficial alternative learning method in teaching visual arts.

Keywords: visual arts, project based learning, portrait

Extended Abstract

Contemporary art education aims to raise self confident individuals who can perceive the present and design the future. In this context, visual arts education is of great importance for the education of individuals who are tolerant, questioning life, have free thinking, creative and can view and evaluate events through different perspectives. In other words, because of its nature, art education is a process that include real life problems and experiences. This is an indispensable requirement; in addition to this, the project-based learning approach based on planning, design and construction, can be a good alternative. This article has been produced from the thesis of "The Effect of Project Based Learning on Students' Achievement and Their Attitude in Portrait Studies Performed with Collage Technique" in Marmara University Educational Sciences Institute in 2019 and examined the attitudes of high school students towards the visual arts lesson and the effects on their success in this course with the project based learning method.

The study group consists of 100 students of 11th grade in at Anatolian High School in Atasehir district of Istanbul in 2018-2019 academic year. The research was carried out with a nested mixed pattern model, which allows qualitative pattern placement to support the classical quantitative pattern, one of the mixed method patterns. Applications in each group were developed in the same weeks and lasted six weeks. "Attitude scale towards visual arts" and "academic achievement test" were developed with a pilot application as a tool of data collection in the research. In addition, "student opinion surveys" consisting of open-ended questions and "graded scoring key" were applied.

According to our findings in the research, the average score of the both group was equal in the pretest application in the attitude scale, on the other hand, the posttest attitude scores of the experimental group were higher than the control group. Accordingly, it can be affirmed that the project-based learning method increases the attitudes of high school students towards the visual arts lesson. A significant difference was found out in the posttest scores of the experimental and control groups in favor of the experimental group. Thereafter, it can be cited that project based learning method is more effective in increasing academic success than traditional teaching method. The works revealed by the experimental and control groups as a result of the training were evaluated with a graded scoring key in line with the product evaluation criteria which is determined by more than one person. According to the results, the products created by the students applying project-based learning method were found to be more successful. According to the findings of students' questionnaires consisting of open-ended questions in the evaluations of the students and the project-based learning method, the students expressed that their group working skills improved, their friendship relations improved and moreover, they learned how to jobshare, to be patient and to respect the differences. On the other hand, according to some student naywards in the opinion survey, it was stated that the process took a long time, they had difficulty in choosing a subject and failed to make a good planning.

As a result of the qualitative analysis and the researcher's observations, it has been sighted that positive gains such as group working, adaptability, collaboration skills, self-expression ability, as well as planning, time management and research techniques have been developed while there are also some adverse outomes observed such as students' lack of motivation at the end of the process, the unpercieved concept of mentor teacher and difficulties in evaluation of the process. To sum up, as "The Effect of Project Based Through Collage- Portrait Making on Student Success and Attitude" is a research that should be applied in different age groups except for the portrait subject and alternative application processes, It is recommended to conduct studies in order to make the process more positive with the experiments to be done especially in order to improve its positive results.

Giriş

Geleneksel öğrenme yöntemlerinin tekrar, şartlandırma, taklit gibi tekdüze ifade biçimlerinin sanat öğretiminin doğasını yeterince karşılayamadığı fark edilerek onun yerine eleştirel düşünme ve tasarım gücüne dayalı, özgür, yaratıcı ve yapılandırmacı bir anlayış üzerinde yükselen yeni bir yaklaşım arayışının öne çıktığı görülmektedir (Artut, 2013). Bunun yanı sıra Türk eğitim sistemimizin yapısından dolayı öğrenciler, bütün güçlerini sınavlara hazırlık çalışmalarına verirken görsel sanatlar dersine gereken önemi verememektedir. Dolayısıyla bu durum görsel sanatlar dersini olumsuz etkilemektedir (Kırıçoğlu, 2002: 1). Öğrencilerin sanata, sanatsal çalışmalara karşı ilgisiz ve olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmaktadır (Ayaydın, 2005: 29).

Görsel sanatlar dersi içerik itibarıyla proje çalışmalarına uygun nitelikte olduğundan derslerde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının kullanımı öğrencilere pek çok yönden katkı sağlayacaktır. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı aracılığıyla öğrencilerde daha fazla öğrenme arzusu, başarıma hissi, kendine güven, yeterlilik algısı ve empati yapma gibi duygu temelli becerilerin gelişmesine olanak sağlanmış olacaktır (San, 2000; Başbay, 2007: 73).

Proje tabanlı öğrenmede konular gerçek hayattan esinlenilebilir veya hayattan bir konu direkt alınabilir (Saracaloğlu, Özyılmaz Akamca, Yeşildere, 2006, 4). Öğrenciler gerçekçi problem çözme ortamına yerleştirilir ve problemle karşı karşıya getirilir (Blumenfeldetal vd., 1991: 372). Çeşitli faaliyetlerle problem çözümü geliştirilirken nihai bir ürünle sonuçlanacak öğrenme meydana gelir (Fleming, 2000: 15). Birtakım uygulamalarla ortaya çıkacak öğrenme becerileri ile öğrenmenin aktarımı en üst düzeye çıkarılır (Bidwell, 2000: 4). Bu öğrenme yöntemi ile problem çözme, üst düzey düşünme ve kavramlarla ilkelerin derinlemesine anlaşılması gerçekleşir (Fleming, 2000: 4). Bu yaklaşım, öğrencilerin hayat boyu öğrenen bireyler olmalarına olanak sağlar. Onların günümüz karmaşık dünyasında başarıyı yakalamalarında yardımcı olabilecek bağımsız çalışabilme, işbirliği, inisiyatif kullanma gibi özyönelim becerileri ve çeşitli zihin alışkanlıkları geliştirmelerini teşvik eder (Fleming, 2000: 4; Larmer vd., 2015: 22-23).

Hem sanat hem de proje tabanlı öğrenme, yaşama dair zorlayıcı sorulara cevap aradığından sanatsal çalışmalarda proje tabanlı öğrenmeyi kullanmak öğrencilere şimdiki ve gelecekteki küresel vatandaşlığın bir gereği olan çok yönlü düşünme becerisini ve yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirmek için zengin bir çerçeve oluşturmaktadır (Sprott, 2018).

Proje tabanlı çalışmalarda öğretmen inisiyatif ve yetkilerini proje grubundaki öğrenciler ile birlikte kullanır. Öğrencinin öğrenme sorumluluğunu üzerine almasına izin verir (Saban, 2005: 255). Bu öğrenme yaklaşımında, öğretmen değerlendirmeyi hem süreç hem de ürün değerlendirilmesi şeklinde gerçekleştirmektedir (Erciyeş, 2012: 279).

Proje tabanlı öğrenmede öğrenciler; planlama, organizasyon, araştırma ve zaman yönetimi gibi gerçek hayatta sıklıkla kullanabilecekleri başka kişisel beceriler de geliştirir (Fleming, 2000: 5). Sonuç olarak proje tabanlı öğrenme yaklaşımı öğrenci üzerinde özgün yaratma becerisi, planlama, tasarı ve kurgulamayı içinde barındıran bir öğrenme olarak karşımıza çıkmaktadır (Başbay, 2007: 67-68). Bu çalışma görsel sanatlar eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı örnek bir çalışmadır ve proje çalışmaları portre konusu kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu makalede proje tabanlı öğrenme yaklaşımının geleneksel yaklaşıma göre sanat eğitimine ne gibi farklılıklar getirdiği, proje tabanlı öğrenmenin öğrenci ilgisini ve akademik başarısını artırıp artırmadığı incelenerek tartışılmıştır. Nitel ve nicel çalışmalarla elde edilen verilerin analizleri ile öğrencilerin süreç içerisindeki kazanımları irdelenmiş, süreç sonunda ortaya çıkan deney ve kontrol grubu ürünleri karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte bu yaklaşımın sınırlılıkları ve dezavantajları da ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın modelinde görsel sanatlarda yapılan portre çalışmalarında proje tabanlı öğrenmenin öğrenci başarısına ve tutumuna etkisini araştırmak amacıyla nitel ve nicel verilerin bir arada kullanıldığı "karma yöntem" kullanılmıştır.

Ölçme araçlarının geliştirilmesinde ise tezde bir pilot çalışma ile 38 maddeden oluşan bir tutum ölçeği ve 22 sorudan oluşan başarı testi şahsımızca geliştirilmiştir. Bu çalışma 11. sınıftan 142 öğrenci ile yürütülmüştür.

Bunun yanı sıra uygulama sonrası çalışmaları değerlendirmek için uzman görüşleri alınarak dereceli puanlama anahtarı ve çalışma sonrasında deney grubu öğrencilerinin, proje tabanlı görsel sanatlar uygulamalarına ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan öğrenci görüş anketi geliştirilmiştir.

Verilerin analizi için deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerden, “görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği”, “akademik başarı testi” ile toplanan verilerin tümü, SPSS for Windows 24.0 paket programı ile çözümlenmeye tabi tutulmuştur.

Bu aşamadan sonra ise araştırmanın amacına bağlı olarak uygulanacak istatistikî analizlerin parametrik veya non-parametrik olup olmayacağını seçimi için yapılan Kolmogorov-Smirnov (K-S) testinin ardından, deney ve kontrol gruplarının ölçek ve başarı puanları üzerinde dağılımının normallik varsayımını sağladığı görüldüğünden grupların puanlarının karşılaştırılmasında parametrik testler seçilmiştir.

Öğrencilerin, ölçek ve başarı testine ilişkin puanlarını belirlemek üzere ilgili ölçek ve boyutlara ilişkin ön-test ve son-test puanlarının ortalaması ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

İlk aşamada, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği ve akademik başarı testi ön-test puanları karşılaştırılarak denk gruplar olup olmadığı incelenmiştir. Daha sonra ise deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test tutum ve akademik başarı puanları arasında (grup içi karşılaştırma) anlamlı fark olup olmadığı araştırılmıştır. Üçüncü aşamada ise deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği ve akademik başarı testine ilişkin son-test puanları arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir.

Grup	N	Ön test uygulaması	DeneySEL işlem	Son test uygulaması
Deney Grubu	50	GSYTÖ ¹ ABT ²	6 haftalık proje tabanlı öğrenme uygulamaları	GSYTÖ1 ABT2
Kontrol Grubu	50	GSYTÖ1 ABT2	Herhangi özel bir uygulama yok	GSYTÖ1 ABT2

GSYTÖ1: Görsel Sanatlara Yönelik Tutum Ölçeği

ABT2: Akademik Başarı Testi

Görsel 1: Araştırmanın DeneySEL Deseni.

Araştırmanın deneySEL deseni tablosunda (Görsel 1) görüldüğü gibi araştırmanın asıl uygulaması 50'si deney ve 50'si kontrol grubunda olmak üzere toplam 100 öğrenci ile yürütülmüştür. Her iki gruba da akademik başarı testi ve görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır. Ölçeklerin uygulanması sonucunda deney ile kontrol grubu öğrencilerinin ölçek ve başarı testinden aldıkları puanların farklı olmadığı başka bir deyişle denk gruplar olduğu deney ve kontrol grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği ve başarı testi ön-test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik bağımsız gruplar t-testinde görüldükten sonra ikinci aşamaya geçilmiştir.

Deney grubunda yer alan öğrencilerin 6 hafta boyunca proje tabanlı uygulamalar yapmaları sağlanmıştır. Kontrol grubunda yer alan öğrenciler ise normal eğitim programlarına devam etmişlerdir. Son aşamada ise (6 haftalık süre sonunda, proje tabanlı çalışmaların bitirilmesi sonrası) deney ve kontrol gruplarına görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği ve akademik başarı testi son test olarak tekrar uygulanmıştır. Sonrasında, grupların puanları karşılaştırılarak gruplar arası (deney grubu son-test ve kontrol grubu son-test) ve grupların kendi ön test-son test puanları (gruplar içi karşılaştırma; a-deney grubu ön test-son test, b- kontrol grubu ön-test ve son-test) karşılaştırılmıştır.

Deney grubu öğrencilerinin, görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği ve akademik başarı testine ilişkin ön-test son-test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik yapılan ilişkili gruplar t-testi sonuçları değerlendirildiğinde, deney grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik tutum ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir ve bu farkın son-test puanları lehine olduğu bulunmuştur. Testlere ait ortalama puanlar incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin görsel

sanatlara yönelik son-test tutum puanlarının ön-test puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Akademik başarı testine ait ortalama puanları incelendiğinde ise; deney grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik akademik başarı son-test puanlarının ön-test puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akademik başarı testi puanları alt kazanımları bakımından incelendiğinde;

“Portre çizimlerinde oran ve ölçü kullanır.”, “Portrenin özelliklerini açıklar.” “Renkli resim tekniklerini tanır.” kazanımlarında son-test lehine anlamlı artış olduğu,

“Portre çalışan sanatçıları tanır.” kazanımında ön-test, son-test puanları arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan kontrol grubu öğrencilerinin portre çalışmaları öncesi ve sonrası görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği ön-test ve son-test puanlarını gösterir betimsel istatistikler incelendiğinde, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin, görsel sanatlara yönelik tutumlarına ilişkin ortalama puanlarının son-test aleyhine bir düşüş olduğu ve kontrol grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik tutum ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin, görsel sanatlara yönelik ön-test tutum puanları ile son-test puanları birbirine çok yakındır. Başka bir deyişle, kontrol grubundaki öğrencilerin 6 hafta sonra, yapılan portre çalışmaları bitiminde tutum puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır.

Kontrol grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik akademik başarı ön-test ve son-test puanları arasında da anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarı testi puanlarında, son test lehine bir fark olmakla birlikte bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik tutum ölçeği ve akademik başarı testi son-test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları incelendiğinde, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, görsel sanatlara yönelik tutum son-test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın deney grubu öğrencileri lehine olduğu bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik tutum son-test puanları, kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksektir. Başka bir deyişle, deney grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik tutumları kontrol grubu öğrencilerinden daha olumludur. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik akademik başarı son-test puanları arasında da anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın yine deney grubu öğrencilerinin son-test puanları lehine olduğu bulunmuştur. Gruplara ait ortalama puanlar incelendiğinde; deney grubu öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik akademik başarı son-test puanlarının kontrol grubu son-test puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ürünleri, bağımsız gruplar t-testi sonuçları incelenerek değerlendirilmiştir. Ürün değerlendirme puanları, iki uzmanın verdiği notların aritmetik ortalaması alınarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, ürün değerlendirme puanları arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın deney grubu öğrencileri lehine olduğu bulunmuştur. Proje tabanlı öğrenme görsel sanatlar dersi sonunda deney grubu öğrencilerinin ürün değerlendirme puanları, kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda deney grubuna katılan öğrencilere açık uçlu altı sorudan oluşan öğrenci görüş anketi uygulanmıştır:

“Proje çalışmasının olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?” sorusuna öğrenciler çok sayıda olumlu yön ve birkaç tane olumsuz yön belirtmişlerdir. Olumlu yönlerden en çok vurgu yapılan proje tabanlı öğrenmenin faydalarına ilişkin olmuştur. Öğrenciler özellikle grupla çalışma becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. “Grupla çalışmayı öğrendik.”, “Takım ruhu gelişti.” bu görüşü destekleyen ifadelerdir. Bunun yanında arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesi ve sorumluluk bilincinin gelişmesini de olumlu bulmuşlardır. Öğrencilerin olumlu bulduğu diğer bir durum, yeni öğrendikleri tekniklere ilişkindir. Öğrenciler ürün ortaya koymaktan, resimlerinde yeni malzemeler kullanmaktan keyif almışlardır. “Güzel bir ürün ortaya çıktı.”, “Yeni şeyler öğrendim.” örnek öğrenci ifadeleridir.

Öğrencilerin olumsuz olarak ortaya koydukları temel nokta, projenin uzun sürmesidir. Buna ek olarak, birkaç öğrenci de çalışmalarında çok ayrıntı olduğunu ve yorucu olduklarını belirtmiştir.

“Projenizi yeniden gerçekleştirmek isterseniz neleri farklı yapardınız?” sorusuna öğrencilerin büyük

çoğunluğu projesini aynı şekilde yapacağını ifade etmiştir. Bununla birlikte birçok öğrencinin de proje seçimlerinden ve kullandıkları malzemelerden memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. Öğrenciler tekrar yapmaları durumunda konularını ve malzemelerini değiştireceklerini belirtmişlerdir. Öğrenci ifadelerinden bazıları; “Daha farklı bir konu seçerdim.”, “Daha farklı malzemeler kullanmak isterdim.”, “Zamanı daha iyi kullanırdım.” şeklindedir.

“Projede grup çalışması yapabildiniz mi, grup çalışması hakkında neler söyleyebilirsiniz?” sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu yaptıkları çalışmanın adını söylemişlerdir. Bu cevap grup çalışması konusunda farkındalık oluşturduğunu göstermektedir. Öğrenciler grup çalışmasının gereğini yerine getirdiklerini ifade etmişlerdir. Grup çalışması sayesinde iş bölümü yaptıklarını, çeşitli fikirler geliştirdiklerini, sabırlı olmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenci ifadelerinden bazıları, “İyi bir şekilde iş bölümü yaptığımıza inanıyorum.”, “İş bölümü yaparak çalışma süremiz kısaldı.”, “Grup çalışması sayesinde ortaya çıkan çeşitli fikirler projeyi geliştirdi.” biçimindedir.

“Bu proje çalışmasının size neler kattığını düşünüyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapları sosyal ve teknik katkılar şeklinde iki başlık altına almak mümkündür. Sosyal boyut, uygulanan öğretim yönteminin katkılarını, teknik boyut ise görsel sanatlara ilişkin kazançları ifade etmektedir. Öğrenciler sosyal boyutta, farklılıklara saygı duyma, sabırlı olma, birlikte çalışma, iletişim ve zamanı verimli kullanma becerisi kazandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenci ifadelerinden bazıları, “Farklılıklara saygı konusunda farkındalık oluştu.”, “Proje çalışması beni daha sabırlı bir insan yaptı.”, “Birlikte çalışmayı öğretti.” şeklindedir. Sanat becerisi boyutunda ise el becerisinin gelişmesi, hayal gücünün artması temel kazançlardır. Bunu destekleyen öğrenci ifadelerine örnek, “Güzel bir ürün ortaya çıkabileceğini anladım.”, “Proje çalışmasının hayal gücümü artırdığına inanıyorum.” şeklindedir.

“Proje çalışmanızda ne gibi zorluklarla karşılaştınız?” sorusuna öğrenciler çeşitli sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Projenin uzun sürmesi, materyal bulma, uygulama, proje fikri bulma, karakterleri yansıtırma sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşleri destekleyen öğrenci ifadelerinden bazıları, “Materyal bulmada sıkıntı yaşadık.”, “Proje sürecinde malzemelerin uygulanması aşamasında zorlandık.”, “Fikri ortaya çıkarmakta zorlandık.”. Bunun yanında “Herhangi bir zorlukla karşılaşmadık.” diyen öğrenciler de olmuştur.

Öğrencilerin “Benzer Proje Yapacak Kişilere Tavsiyeleriniz Var mı, Varsa Nelerdir?” sorusuna öğrenciler çok sayıda öneride bulunmuşlardır. Bu öneriler; iyi plan yapma, seçilen malzemelerin ulaşılabilir olması, öğretmenden rehberlik alma, grup üyelerinin iyi belirlenmesi şeklindedir. Bu görüşü destekleyen öğrenci ifadelerinden bazıları, “Daha iyi plan yapmalıydım.”, “Malzemeler kolay bulunabilir olmalı.”, “Öğretmenden daha fazla faydalanma.” şeklindedir.

Tartışma

Bu araştırmanın iki temel amacı vardır. Çalışmanın birinci temel amacı altı hafta süren proje tabanlı öğrenmenin lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarına ve bu derste başarılarına olan etkilerini araştırmak; ikinci temel amacı ise altı hafta süren çalışma bittikten sonra öğrencilerin proje tabanlı görsel sanatlar uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu doğrultuda öncelikle proje tabanlı uygulamanın öğrencilerin derse yönelik tutumlarına ilişkin etkisi ardından ise akademik başarıya olan etkisi tartışılmıştır. Son olarak da nitel verilerin sonuçları tartışılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre tutum ölçeğinde deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Deney grubunun son test tutum puanlarının kontrol grubundan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ön test uygulamasında iki grubun puanları eşit iken son-test uygulamasında, deney grubunun puan ortalaması artmış, kontrol grubunun ise düşmüştür. Deney grubundaki puan artışı istatistiki olarak anlamlı iken kontrol grubundaki puan düşüşü istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre proje tabanlı öğrenme yönteminin lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını artırdığı söylenebilir. Bu durum öğrencilerin proje tabanlı öğrenmedeki tercihlerinde ve uygulamalarında özgür olmalarından kaynaklanmış olabilir. Proje tabanlı öğrenmede öğrenciler gruplar halinde, işbirliği içerisinde çalışmış ve özgün eserler ortaya koymuşlardır. Projenin özgün bir eserle sonuçlanması öğrencilerin tutumlarını olumlu

yönde artırmış olabilir. Öğrencilerin araştırmak ve üretmekten zevk almaları (Aslantaş, 2008; Kalyoncu, 2009), bu sonucun çıkmasını sağlamış olabilir. Elde edilen bulgular önceki araştırmaların sonuçlarıyla da uyumludur. Görsel sanatlar öğretmen adayları üzerinde yapılan bir araştırmada (Tülüce, 2016) proje tabanlı öğrenmenin derse yönelik tutumu artırdığı tespit edilmiştir. Kaşarcı (2013)'nin yaptığı meta-analiz çalışmasında, görsel sanatlar dersinin de içerisinde bulunduğu birçok derste proje tabanlı öğrenme yönteminin tutum üzerine olan etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak proje tabanlı öğrenmenin derse yönelik tutumu olumlu yönde geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Farklı olarak, Alioğlu (2015) tarafından proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ortaokul 6. sınıf görsel sanatlar dersi ebru ünitesinin öğrenci tutumuna yönelik etkisinin incelendiği araştırmada deney ve kontrol grupları arasında tutum açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Elde edilen sonuçlar, proje tabanlı öğrenmenin lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersindeki akademik başarılarını artırdığını göstermektedir. Bu sonuca, uygulanan akademik başarı testinin bulgularından ulaşılmıştır. Deney ve kontrol grubunun ön-test puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Deney grubunun puanında yaklaşık dört puanlık, istatistiki olarak anlamlı bir artış gözlenmiştir. Kontrol grubunda da artış olmuş; fakat bu artış istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır. Deney ve kontrol grupları arasında, deney grubu lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuç, proje tabanlı öğrenme yönteminin lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersindeki akademik başarılarını artırdığı anlamına gelmektedir. Bu sonuca göre proje tabanlı öğrenme yönteminin, geleneksel öğretime göre akademik başarıyı artırmada daha etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca proje tabanlı öğrenme yöntemi bağımsız olarak düşünüldüğünde de akademik başarıyı artırmaktadır.

Elde edilen bulgular literatür ile de uyumludur. Kalyoncu ve Tepecik (2010)'in ilköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersinde uyguladığı proje tabanlı öğrenme yöntemi çalışmasında deney grubunun erişi ve kalıcılık puanları kontrol grubundan daha yüksek bulunmuştur.

Görsel sanatlar öğretmen adayları üzerinde yapılan diğer bir çalışmada da (Tülüce, 2016) proje tabanlı öğrenme yönteminin akademik başarıyı artırdığı tespit edilmiştir. Dilli, Mamur ve Sarıbaş (2017) görsel sanatlar öğretmen adayları üzerinde yaptıkları çalışmalarında, proje tabanlı öğrenme yönteminin öğrencilerde farkındalık düzeyini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Deney ve kontrol grubunun eğitim sonucunda ortaya koyduğu eserler, birden fazla kişi tarafından belirlenen ürün değerlendirme kriterleri doğrultusunda dereceli puanlama anahtarı ile ürüne ilişkin değerlendirmeler yapılmış. Bu değerlendirmeler sonucunda elde edilen sonuçlara göre, proje tabanlı öğrenmeyi kullanan öğrencilerin ortaya koydukları ürünler daha başarılı bulunmuştur. Bu sonuca bağlı olarak, proje tabanlı öğrenme yönteminin, geleneksel öğretime göre ortaya konan ürünlerin sanatsal başarısını artırmada daha etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin proje tabanlı öğrenme yöntemine ve sürece ilişkin değerlendirmelerinde, açık uçlu sorulardan elde edilen bulgulara göre, öğrenciler sürece ilişkin çoğunlukla olumlu geri bildirimlerde bulunmuşlardır. Geri bildirimlerin birincisi, proje tabanlı öğrenmenin sağladığı sosyal; ikincisi ise akademik faydalara ilişkindir. Öğrenciler proje tabanlı öğrenme ve bu kapsamda yürüttükleri grup çalışmaları sayesinde, grupta çalışma becerilerinin geliştiğini, arkadaşlık ilişkilerinin ilerlediğini, iş bölümü yapmayı, sabırlı olmayı, farklılıklara saygı duymayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifadelerinden akademik kazanımlardan çok sosyal kazanımların ön planda olması da dikkat çekicidir. Bu durum sürecin öğrencilere, sadece akademik beceri kazandırmadığı, hayata hazırlanma açısından da faydalı beceriler kazandırdığı söylenebilir. Bu bakımdan hangi işi yaparlarsa yapsınlar ifade edilen becerilerin onların hayatında oldukça değerli olacağı düşünülebilir.

Araştırmanın proje uygulama aşamasında birtakım problemlerle karşılaşmıştır. Bu süreçte öğrenciler, özellikle altı haftalık proje uygulamasından sıkıldıklarını, sürenin çok uzun olduğunu ifade etmişlerdir. Bir ürünün bu kadar uzun süre çalışmayı gerektirmesi öğrenciler için sıkıcı ve yorucu olarak ifade edilmiştir. Öğrenciler portre çalışmaları için materyal bulma, uygulama, proje fikri bulma konularında da sorun yaşadıklarını, iyi plan yapamadıklarını, grup üyelerini uygun seçemediklerini belirtmişlerdir. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımında zaman yetersizliği, konu seçiminde ve planlamada yaşanan aksaklıklar, öğrenci motivasyonunun, yaşanan güçlükler doğrultusunda zaman zaman düşmesi, projede kullanılacak materyallerin tespiti ve temini, öğrencilerin proje çalışmasında

ihtiyaç duyduğu sunum ve raporlama becerilerindeki yetersizlikleri, süreç değerlendirilmesinin subjektif kriterlere bağlı olması, proje tabanlı öğrenmenin özelliklerinin öğretmenler tarafından yeterince bilinmemesi, proje grup çalışmalarında yaşanan grup içi çatışmalar, proje tabanlı öğrenme yaklaşımında olumsuzluk teşkil edebilecek hususlar olarak sayılabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada genel olarak proje tabanlı öğrenme yaklaşımının, portre çalışmalarında öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi incelenmiştir.

Görsel sanatlar dersi portre konusunda proje tabanlı öğrenmenin, geleneksel öğrenmeye nazaran akademik başarı ve öğrencinin derse tutumu açısından daha başarılı bir yöntem olduğu söylenebilir.

Uygulama sonucunda yapılan ürün değerlendirmelerinden elde edilen sonuçlara göre proje tabanlı öğrenme yöntemini kullanan öğrencilerin ortaya koydukları ürünler, geleneksel öğretim anlayışıyla eğitim gören kontrol grubu öğrencilerinin ürünlerine kıyasla daha başarılı bulunmuştur.

Yapılan nitel analizler ve araştırmacının gözlemleri neticesinde, proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile bir ürün ortaya koyan öğrencide; olumlu yönde davranış değişikliği, sunum ve raporlama becerilerinde artış, grupla çalışma, uyum ve işbirliği becerisi, kendini ifade edebilme yeteneği, planlama ve zamanı iyi kullanabilme becerileri, bilimsel araştırma teknikleri konularında olumlu kazanımlar geliştiği gözlenmiştir.

Öğrencilerin proje süresinin uzun olmasından şikayet etmeleri, sürecin sonuna doğru motivasyon kaybı, öğrencilerin planlama ve raporlama gibi hususlarda bilgi ve tecrübe eksiklikleri, plan dahilindeki zamanı doğru kullanamama, grup içi çatışmalar, öğretmenden sürekli destek talebi ve rehber öğretmen kavramının özümsememesi, sürecin değerlendirilmesinin zorluğu proje tabanlı öğrenmenin güçlükleri arasında sayılabilir.

Araştırma sırasında elde edilen verilerin değerlendirilmesi, gözlemler, benzer araştırma sonuçlarından elde edilen bilgiler ve alan araştırması sonuçları neticesinde aşağıda belirtilen öneriler ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada ortaya çıkan bulgular neticesinde öğrencilerin görsel sanatlar dersindeki akademik başarılarını ve derse karşı tutumlarını olumlu yönde artırmak için proje tabanlı öğrenme yaklaşımından faydalanılabilir.

Bu teknikte öğrenci motivasyonunu artıracak çalışmalar yapılması tekniğin daha başarılı sonuçlar vermesini sağlayabilir.

Çalışma süresinin uzun olması sebebi ile öğrencilerin odaklanmada problem yaşadığı gözlenmektedir. Bu nedenle uygulamalar uzun tutulmamalıdır.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı modelini uygulayan öğretmenlerin; proje süreçlerine hakim olma, bilimsel araştırma teknikleri, literatür tarama, problem çözme teknikleri ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımı hususlarında yeterli bilgi ve donanıma sahip olması çalışmanın başarısını artırabilir.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı dâhilindeki çalışmalarda öğretmenin çalışmada baskın rol oynaması proje tabanlı öğrenmedeki sosyal kazanımlarda olumsuz etki yaratabilir.

Görsel sanatlar dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımında uygulanacak projelerin, ihtiyaç duyduğu araç-gereç ve malzemelerin temininde ortaya çıkabilecek eksiklikler ve aksaklıklar öğrenci motivasyonunun bozulmasına neden olabilir.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı araştırması, görsel sanatlar dersi dışında farklı dersler için de uygulanabilir ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımının farklı derslerdeki öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi araştırılabilir.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı üzerine yeni yapılacak çalışmalarda öğrencilerin derse karşı tutumları ve akademik başarılarındaki artışın yanı sıra, problem çözme, grup çalışmasına yatkınlık, ürün ortaya koyabilme, yaratıcı düşünme, empati kurabilme ve liderlik etme gibi sosyal beceriler yönünden de incelenebilir.

Kaynakça

- Alioğlu, E. (2015). Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Ortaokul 6. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Ebru Ünitesinin Öğrenci Başarısına, Tutumuna ve Kalıcılığa Etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Artut, K. (2013). Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslantaş, S. (2008). İlköğretim II. kademe proje tabanlı öğrenme yönteminin görsel sanatlar dersine katkısı (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ayaydın, A. (2005). "İlköğretimde Görsel Sanatlar Eğitiminin (Resim-İş) Sorunları ve Çözüm Önerileri" Çağdaş Eğitim Dergisi: 316, 28-34. [http:// www.tekisik.org/cagdas-egitim-dergisi](http://www.tekisik.org/cagdas-egitim-dergisi).
- Başbay, M. (2007). Proje tabanlı öğrenme, Ö. Demirel (Ed.). Eğitimde yeni yönelimler, (s. 67-79). Ankara: Pegem Akademicilik.
- Bidwell, S, E. (2000). Project-Based Learning for Cosmetology Students. Career Education. ERIC Document Reproduction Service No. ED448282.
- Blumenfeld, P., Soloway, E., Marx, R., Krajcik, J., Guzdial, M., & Palincsar, A. (1991) Motivating Project-Based Learning: Sustaining The Doing, Supporting The Learning. Educational Psychologist: 26 (3 & 4), 369-398.
- Dilli, R., Mamur, N., & Saribaş, S. (2017) Kentin bellek mekânlarından imgeye: görsel sanatlar eğitiminde proje tabanlı bir öğrenme yaklaşımı. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi: 5(3), 340-366. [https:// dergipark.org.tr/tr/pub/enad](https://dergipark.org.tr/tr/pub/enad).
- Erciyeş, G. (2012). Öğretim Yöntem ve Teknikleri, Tan, E. (Ed.). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Fleming, D. (2000). A Teacher's Guide To Project-Based Learning. WV: AEL, Inc. Charleston. ERIC Document Reproduction Service No. Ed: 469734.
- Kalyoncu, R.(2009). İlköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersi kent projesi konusunda proje tabanlı öğrenmeye dayalı bir uygulama örneği (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalyoncu, R., ve Tepecik, A. (2010). An Application of Project-Based Learning in an Urban Project Topic in the Visual Arts Course in 8th Classes of Primary Education. Educational Sciences: Theory and Practice, 10(4), 2409-2430. [https:// jestp.com/index.php/estp](https://jestp.com/index.php/estp).
- Kaşaracı, İ. (2013). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi: Bir meta-analiz çalışması (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kırıçoğlu, O.T. (2002). Sanatta eğitim, görmek, öğrenmek, yaratmak, (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Larmer, J., Mergendoller, J., ve Boss, S. (2015). Setting the standard for project based learning. Alexandria, VA: ASCD
- Saban, A. (2005). Öğrenme Öğretme Süreci, (4.Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- San, İ. (2000). Sanat eğitimi ve öğretmenlerin yetiştirilmesi. Coşkun, H. (Ed.). Öğretmenlik mesleği Türkiye-Almanya ve Kıbrıs'ta öğretmen yetiştirme. (ss.165-187). Ankara: CTB Yayınları.
- Saracaloğlu, A., Özyılmaz Akamca, G., Yeşildere, S . (2006). İlköğretimde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yeri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi: 4 (3) , 241-260. [https:// dergipark.org.tr/tr/pub/tebd](https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd).
- Sprott, R. (2018). "Reimagining Art in PBL". 15.04.2020 tarihinde [https:// www.pblworks.org/blog/reimagining-art-pbl](https://www.pblworks.org/blog/reimagining-art-pbl) adresinden erişildi.
- Tülüce, E.A. (2016). Proje tabanlı öğrenme yönteminin görsel sanatlar öğretmeni adaylarının akademik başarı ve tutumlarına etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.